

Muzeum Polskich Formacji Granicznych

<https://muzeumsg.strazgraniczna.pl/muz/formacje-ochrony-granic/rys-historyczny/po-1991/24105,Dekanat-Ewangelicki-Strazy-Granicznej.html>
2024-07-16, 20:43

Dekanat Ewangelicki Straży Granicznej

Biorąc pod uwagę pozostałe Dekanaty SG, historia Dekanatu Ewangelickiego Straży Granicznej z pewnością jest najkrótszą. Przyczyna jest prosta: całe Ewangelickie Duszpasterstwo Wojskowe po transformacji ustrojowej zostało reaktywowane jako ostatnie. W roku 2010 Kościół Ewangelicki obchodził jubileusz piętnastolecia działalności odrodzonego Ewangelickiego Duszpasterstwa Wojskowego, które swą historią formalnej działalności sięga do okresu międzywojennego, kiedy to rozkazem z dnia 19 czerwca 1919r. o stworzeniu w ramach Ministerstwa Spraw Wojskowych Sekcji Religijno - Wyznaniowej dla wyznań niekatolickich powołano Duszpasterstwo Ewangelickie. W rozkazie podpisanym przez ówczesnego ministra, gen. Józefa Leśniawskiego, czytamy m.in.: „Uznając, że najwyższe zasady moralne gruntuje w człowieku religia i że od moralności zależy przede wszystkim wartość żołnierza – pragnie Ministerstwo Spraw Wojskowych otoczyć równomierną opieką potrzeby religijne żołnierzy wszystkich wyznań”^[1].

Reaktywowanie w 1995 roku Ewangelickiego Duszpasterstwa Wojskowego po 45 letniej przerwie, kiedy to w roku 1950 został przeniesiony w stan spoczynku ostatni kapelan, stworzyło możliwości, aby swoją posługą duszpasterską objąć również funkcjonariuszy służby kandydackiej i zawodowej Straży Granicznej.

Warto jednak nadmienić, że choć nieformalnie, ale realnie praca duszpasterska wśród pograniczników miała miejsce od początku jej powstania, tj. od 1991r. i rozwijała się spontanicznie dzięki podejmowanym inicjatywom, tak funkcjonariuszy jak i duchownych, których parafie obejmowały swoim zasięgiem terytorialnym Strażnice i Przejścia Graniczne SG, czy leżały w sąsiedztwie Oddziału. Tu należy wymienić konkretnie Beskidzki Oddział Straży Granicznej w Cieszynie, gdzie częstym gościem na różnorakich uroczystościach Straży Granicznej był zapraszany i reprezentował Kościół Ewangelicko - Augsburgski, ówczesny proboszcz Parafii Ewangelickiej w Cieszynie ks. Jan Melcer, którego możemy śmiało określić mianem pierwszego ewangelickiego kapelana SG. Przy większych uroczystościach zapraszano również biskupów, jak na przykład podczas poświęcenia sztandaru Beskidzkiego Oddziału SG swoją posługę z ramienia Kościoła Ewangelicko - Augsburgskiego pełnił Zwierzchnik Diecezji Cieszyńskiej ks. bp Paweł Anweiler, poświęcając sztandar nowo powstałego Beskidzkiego Oddziału SG.

Kościół Ewangelicki widząc potrzebę posługi duszpasterskiej pośród pograniczników, po przeprowadzonych konsultacjach przez Naczelnego Kapelana Ewangelickiego Wojska Polskiego ks. Jana Hause z Komendantem Głównym SG gen. bryg. SG Markiem

Bieńkowskim, na wniosek Ewangelickiego Duszpasterstwa Wojskowego Wysoki Konsystorz Kościoła Ewangelicko - Augsburgskiego w RP wyznaczył i skierował na mocy decyzji z dnia 19.03.1998r. ówczesnego wikariusza Parafii Ewangelicko - Augsburgskiej w Cieszynie ks. Kornela Undasa jako kandydata na kapelana w jednostkach Straży Granicznej.

Na podstawie powyższych ustaleń ks. Kornel Undas rozpoczyna z dniem 15 maja 1998r. (tj. z dniem podpisania przez ppłk. SG Mirosława Orawca, Komendanta Beskidzkiego OSG umowy o pracę na 1 etatu jako kapelan cywilny) swoją działalność duszpasterską w SG z ramienia Ewangelickiego Duszpasterstwa Wojskowego z siedzibą w Cieszynie obejmując teren całej RP. Tym samym formalnie zostało powołane Ewangelickie Duszpasterstwo Straży Granicznej. Miejsce usytuowania i umocowania kapelana ewangelickiego właśnie w Beskidzkim OSG w Cieszynie wynika z tego, że jest to teren, gdzie zamieszkuje najwięcej ewangelików w Polsce.

Po rozformowaniu BeOSG ks. Kornel Undas kontynuuje duszpasterską posługę na dotychczasowych warunkach zatrudniony w Śląskim OSG w Raciborzu z dniem 1 stycznia 1999r. na podstawie umowy o pracę podpisaną przez płk SG Mieczysława Podhorodyńskiego na 1 etatu jako kapelan z zaszeregowaniem do stanowiska st. inspektora, a od 1 czerwca 1999r. na pełny etat.

W roku 2000 zostaje utworzony etat mundurowy dla kapelana ewangelickiego SG, w związku z czym z dniem 1 lipca 2000r. ks. Kornel Undas zostaje wcielony do formacji Straży Granicznej otrzymując nominację na szeregowego SG i składa ślubowanie 3 lipca 2000r. w obecności płk SG Wiesława Świętosławskiego pełniącego obowiązki Komendanta Śląskiego Oddziału SG w Raciborzu.

Ks. szer. SG Kornel Undas po odbyciu kursu podstawowego w Cieszynie zostaje skierowany jako słuchacz kursu oficerskiego do COS SG w Koszalinie, który kończy pomyślnie egzaminem oficerskim w czerwcu 2000r. W dniu 7 września 2000r. w Kętrzynie odbyła się promocja na pierwszy stopień oficerski. Ks. Kornel Undas zostaje ppor. SG. Jest pierwszym duchownym ewangelickim reaktywowanego duszpasterstwa, który nie tylko przez akt mianowania, ale ukończenie studium i promocję przez uderzenie szabłą w ramię został oficerem SG. Tak relacjonuje to wydarzenie w swoim sprawozdaniu z działalności:

7 wrzesień 2000 – „Udział w uroczystym nabożeństwie ekumenicznym z okazji promocji oficerskiej funkcjonariuszy SG w Kętrzynie. Kazanie wygłosił bp gen. Sławoj Leszek Głódź. Bp płk Ryszard Borski przekazał pozdrowienia dla nowo promowanych i skierował podziękowanie w imieniu władz Kościoła Ewangelicko - Augsburgskiego oraz Ewangelickiego Duszpasterstwa Wojskowego dla Komendanta Głównego gen. bryg. SG Marka Bieńkowskiego „za doprowadzenie do promocji ewangelickiego kapelana” w formacji SG.”

Rozkazem personalnym podpisanym przez Komendanta Głównego gen. bryg. SG Marka Bieńkowskiego nr 1549 z dnia 1 grudnia 2000r. ks. Kornel Undas zostaje zwolniony w ŚIOSG i przeniesiony do Biura Kadr i Szkolenia Komendy Głównej Straży Granicznej na

stanowisko starszego specjalisty.

Od początku swojej działalności obowiązki z ramienia Ewangelickiego Duszpasterstwa Wojskowego pełni on jako dziekan. To jednak formalnie zostało urzeczywistnione z dniem 30 kwietnia 2006 roku, kiedy to rozkazem personalnym podpisanym przez Komendanta Głównego płk SG Mirosława Kuśmierczaka nr 658 ks. por. SG Kornel Undas został oficjalnie mianowany dziekanem w Zespole Stanowisk Samodzielnych.

Na wiosnę 2007 roku zostaje przydzielony mu do pomocy ks. Marcin Pysz, wikariusz Parafii Ewangelickiej w Piszcu na Mazurach, który objął swoją posługą teren północnej Polski oraz CSSG w Kętrzynie. W roku 2006 odbył on 3 miesięczny kurs oficerski Wojsk Lądowych w WOSWL we Wrocławiu. Po ukończeniu kursu resortowego CSSG w Kętrzynie został mu przywrócony z dniem 1 maja 2007r. stopień MON. Ppor. SG Marcin Pysz w chwili obecnej ma stopień por. SG.

Na przestrzeni dwudziestu lat historii powstałej formacji SG możemy mówić i Bogu dziękować za 13 lat towarzyszenia kapelanów ewangelickich swoim współwyznawcom oraz towarzyszenia wszystkim, którzy zwrócili się o duszpasterskie wsparcie.

W te kilkanaście lat wpisuje się wiele przedsięwzięć:

- Zwiastowanie Słowa podczas nabożeństw na rozpoczęcie służby z funkcjonariuszami służby kandydackiej oraz na jej zakończenie
- towarzystwienie im w trakcie służby
- odbywanie regularnych spotkań
- organizowanie dla funkcjonariuszy rekolekcji
- organizowanie wspólnych wycieczek poza czasem służby
- prowadzenie wykładów z zakresu etyki
- odwiedzanie funkcjonariuszy w innych Oddziałach, kiedy wyjeżdżali na tzw.

wzmocnienia granic;

- indywidualne towarzyszenie funkcjonariuszom w trudnych sytuacjach życiowych (ciężki uraz na zdrowiu, pogrzebach bliskich, czy przeżywanej traumy po samobójstwie kolegi podczas wspólnego patrolu)

- indywidualne duszpasterstwo wśród funkcjonariuszy zawodowych i ich rodzin

- odwiedziny w miejscu pełnienia służby oraz w ich domach

Działalność kapelanów ewangelickich w Straży Granicznej wyrosła z podstawowej i pierwotnej formy ich duchowego oraz wychowawczego zaangażowania w kształtowanie postaw, pogłębianie motywacji i etycznej refleksji.

Ale to także od 1999 r. organizowanie wieczorów wigilijnych i spędzanie wigilii nie z własną rodziną, ale z funkcjonariuszami służby kandydackiej w koszarach, aż do roku, kiedy to

doszło do pełnego uzawodowienia formacji SG^[1]. To także organizacja od 2001 roku uroczystych nabożeństw z okazji Święta SG. Udział w niezliczonych uroczystościach na terenie całego kraju i towarzyszenie w ważnych wydarzeniach SG i państwowych. Otwarcia i poświęcenia nowych obiektów SG.

Należy tutaj także wspomnieć o współpracy międzynarodowej ze swoimi odpowiednikami, wspólnych konferencjach i seminariach w szczególności z Bundesgrenzschutz a obecnie z Bundespolizei. Wielu przedsięwzięć z ramienia EDW, jak udział w nabożeństwach, rekolekcjach, poligonach i odprawach.

Opracował: **Kornel Undas**, Dekanat Ewangelicki Straży Granicznej, w: Straż Graniczna w XX-leciu istnienia 1991 - 2011 (materiały poseminaryjne), Koszalin 2011.

[1] CAW MSWojsk.BWN-118.

[2] W nabożeństwie tym wzięło udział pięciu funkcjonariuszy ostatniego poboru, którzy za dwa dni mieli złożyć ślubowanie oraz jeden ze starszego poboru wraz z narzeczoną. Godny podkreślenia jest fakt, że na to nabożeństwo przybyła najbliższa rodzina funkcjonariuszy. Wszyscy wspólnie przystąpili do Wieczery Pańskiej. W sumie w tym nabożeństwie udział wzięło 20 osób. Była to też okazja do wspólnego spotkania.